

The process of applying the philosophy of sufficiency economy to community economic development: a case study of a sufficiency economy village in Nong Han district, Udon Thani province.

Phramaha Wiruth Wirojano¹, Phrkhruprayutsaradham²,
Natthaorn Juejan³, Surachai Chukong⁴ & Amnuay Meeraka⁵

Received	Reviewed	Revised	Accepted
23/04/2023	24/04/2024	26/04/2024	29/04/2024

Abstract

The objective this research was: 1) to study methods for applying the sufficiency economy philosophy to adaptation of local communities under the current economic context; 2) to study and analyze methods for applying the sufficiency economy philosophy to Local community economic development 3) to study the success factors of applying the sufficiency economy philosophy to community economic development. The sample are the people who gathered as a community economic group in Nong Han District, Udon Thani Province, 30 people, including representatives from the community economic groups of the 5 sub-districts, 6 people each. Method of data collection made by in-depth interview participatory observation and documentary research.

The research findings were as follows:

1. The sample group had a community plan to set to increase income, reduce production costs and livelihood.

¹ Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, E-mail: wiruth2009@hotmail.com

² Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, E-mail: worrachat2519@gmail.com

³ Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, E-mail: nathaorn2525@gmail.com

⁴ Pitchayabundit College, E-mail: chaisura28@gmail.com

⁵ Pitchayabundit College, E-mail: meerakar1973@gmail.com

2. A community capital system has been developed in the form of a community bank. There is a community enterprise, the community has inherited local wisdom.

3. There is a network of partnerships at the community level to set rules in the community and 5 principles of virtue: being honest with each other sacrifice for the community shared responsibility mutual sympathy and mutual trust.

keywords: Development process, Sufficiency economy philosophy, Community economic

กระบวนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

พระมหาวิรุธ วิโรจน์⁶, พระครูประยุตสารธรรม⁷,
ณัฐอร เจือจันทร์⁸, สุรัชชัย ชูคง⁹ และอำนาจ มีราคา¹⁰

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิธีการในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นภายใต้บริบทของระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงแนวทางในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น 3) เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชาชนที่รวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนในท้องถิ่นอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน ได้แก่ ตัวแทนจากกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนทั้ง 5 ตำบล ๆ ละ 6 คน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงเอกสาร

ผลการวิจัย พบว่า

1. ชุมชนใช้วิธีการน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ด้วยการกำหนดแผนชุมชน กำหนดเป็นแนวทางเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายทั้งการผลิต และการดำรงชีพ
2. ชุมชนใช้แนวทางการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้โดยมีการพัฒนาระบบทุนชุมชนในรูปแบบของธนาคารชุมชน มีวิสาหกิจชุมชน
3. ชุมชนมีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการสร้างภาคีเครือข่ายระดับชุมชน ตั้งกฎระเบียบในชุมชน และหลักคุณธรรม 5 ประการได้แก่ ซื่อสัตย์ต่อกัน ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรับผิดชอบร่วมกันความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจกัน

คำสำคัญ: กระบวนการพัฒนา, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, เศรษฐกิจชุมชน

⁶ มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชภัฏมหาสารคาม, วิทยาเขตอีสาน, E-mail: wiruth2009@hotmail.com

⁷ มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชภัฏมหาสารคาม วิทยาเขตอีสาน, E-mail: worrachat2519@gmail.com

⁸ มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชภัฏมหาสารคาม วิทยาเขตอีสาน, E-mail: nathaorn2525@gmail.com

⁹ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต, E-mail: chaisura28@gmail.com

¹⁰ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต, E-mail: meerakar1973@gmail.com

บทนำ

เศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในประเทศไทยในฐานะอุดมการณ์หรือแนวคิดการพัฒนาแบบทางเลือกที่เป็นคู่ขนานของการพัฒนากระแสหลักที่ส่งเสริมการเติบโตของเศรษฐกิจตามแนวทางทุนนิยม ทั้งนี้แม้เศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจพอเพียงจะมีที่มาต่างกัน แต่คำทั้งสองมักถูกใช้ควบคู่กัน หรือใช้แทนกันอยู่เสมอเนื่องจากมีลักษณะร่วมกันบางประการ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับ การพึ่งตนเอง วัฒนธรรมไทย และวิถีชีวิตแบบชุมชนเศรษฐกิจชุมชนมีความหมายในทางอุดมคติ หมายถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก และการบริโภค โดยมีฐานมาจากศักยภาพ ภูมิปัญญา และ “ทุน” ในชุมชน ตลอดจนมีความผสมกลมกลืนที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีต อันนำมาสู่ความคิดและปฏิบัติการของชุมชน นั้นๆ ดังนั้น การพัฒนาชุมชนจึงต้องเริ่มจากฐานวัฒนธรรมชุมชนซึ่งเป็นปรากฏที่แข็งแกร่งของชาวบ้านในการต่อต้านการเอารัดเอาเปรียบ เน้นการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มองค์กรชุมชนย่อย ๆ และการลดอำนาจรัฐลง เพื่อจะได้นำเอาอำนาจและหน้าที่ในการพัฒนากลับคืนมายังชุมชน และนอกจากนั้นยังน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย (Wasi, P. 1997: 48-50)

โดยทั่วไปเศรษฐกิจชุมชนมีความหมายค่อนข้างไปในทางอุดมคติ หมายถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก และการบริโภค โดยมีฐานมาจากศักยภาพ ภูมิปัญญา และ “ทุน” ในชุมชน อาทิ วัฒนธรรม ประเพณี สภาพภูมิประเทศ และความหลากหลายทางทรัพยากร เศรษฐกิจชุมชนมีครอบครัวเป็นหน่วยการผลิต แรงงานของสมาชิกในครอบครัวเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการสร้างการพึ่งตนเองและการพัฒนาที่เคียงคู่ไปกับพัฒนาการของระบบทุนนิยม แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนในประเทศไทยมีมานานตั้งแต่ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเริ่มจากข้อเสนอเรื่องระบบสหกรณ์ในฐานที่เป็นระบอบเศรษฐกิจแรงงานของประชาชน จัดโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ไม่อยู่ใต้การบงการของรัฐ โดยมีการเชื่อมโยงสหกรณ์จากระดับหมู่บ้านไปสู่ระดับเครือข่าย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 เป็นต้นมา แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนได้ปรากฏภายใต้สำนักคิดวัฒนธรรมชุมชนที่มองว่าชุมชนมีวัฒนธรรมและระบบคุณค่าของตน ตลอดจนมีความผสมกลมกลืนที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีต อันนำมาสู่ความคิดและปฏิบัติการของชุมชนนั้นๆ ดังนั้น การพัฒนาชุมชนจึงต้องเริ่มจากฐานวัฒนธรรมชุมชนซึ่งเป็นปรากฏที่แข็งแกร่งของชาวบ้านในการต่อต้านการเอารัดเอาเปรียบจากภายนอกแนวคิดนี้ถูกนำเสนอต่อสังคมไทยในวงกว้างตลอดช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาโดยการสนับสนุนของ “ประชาสังคมไทย” (Wasi, P. 1997: 60-62)

เศรษฐกิจชุมชน คือ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการ ทั้งในด้านการผลิต การบริโภค และการกระจายผลผลิต โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนบนรากฐานของความสามารถที่มีอยู่ จากการใช้ “ทุนของชุมชน” ทั้งที่เป็นสินค้าน่าทุน ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางสังคม นั่นคือ สมาชิกในชุมชนจะเป็นผู้ตัดสินใจเองว่า พวกเขาจะผลิตอะไรได้บ้างตามศักยภาพและทุนประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ แล้วเราจะแบ่งปันผลประโยชน์จากการผลิตกันอย่างไรนั่นเอง ถ้าสามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จะลดลงหรือหมดไปจากชุมชนนั้นๆ ซึ่งแสดงว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักสากลได้แล้ว แต่ไม่ใช่แค่นั้น ยังสามารถยืนอยู่บนขาตัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นอีกด้วย (Sriwichailamphan, T., 2552: 112-115) จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งปัญหาจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ทราบว่า การจะพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนนั้นเริ่มที่เศรษฐกิจชุมชนอันเป็นฐานรากของเศรษฐกิจทั้งประเทศ หากชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถยืนอยู่ได้ด้วยขาของตนเอง ลดการพึ่งพาไม่สร้างภาระหรือความเดือดร้อนให้ใคร ก็จะทำให้ประเทศชาติมีความยั่งยืนและเข้มแข็งไปด้วย การจะสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนนั้นต้องดำเนินตามแนวทาง 3 ประการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ 1) ความพอประมาณ คือ ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ 3) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้ 1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ 2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงว่านำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในกลุ่มของตนเองอย่างไร และมีแนวทางใดบ้างที่จะสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของชุมชนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นภายใต้บริบทของระบบเศรษฐกิจใน

ปัจจุบันเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงแนวทางในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นและเพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นภายใต้บริบทของระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงแนวทางในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คณะผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาและวิเคราะห์ถึงชุมชนท้องถิ่นที่นำแนวคิดของปรัชญาพอเพียงทั้ง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกันที่ดีความรอบรู้และมีความมีคุณธรรมมาใช้เพื่อให้ชุมชนมีความยั่งยืนและเข้มแข็งในการพัฒนาเศรษฐกิจและเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ประชาชนที่รวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนในท้องถิ่นอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี คือตัวแทนกลุ่มจำนวน 30 คน ได้แก่ตัวแทนจากกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนทั้ง 5 ตำบล ๆ ละ 6 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประธานกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ประธานกลุ่มเลี้ยงไหม ประธานกลุ่มเลี้ยงกบ และประธานกลุ่มเพาะเห็ด จะใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะจงในอำเภอหนองหาน 5 ตำบล คือตำบลพังงู ตำบล สะแบง ตำบลบ้านเชียง ตำบลผักตบ ตำบลหนองหาน ที่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์เข้าร่วมกลุ่มในชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

การรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาเรื่องกระบวนการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นหมู่บ้านเศรษฐกิจในอำเภอหนองหาน รายละเอียดดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นการเข้าพบกลุ่มเป้าหมายอย่างใกล้ชิดและสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม และกลุ่มชาวบ้านโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Interview) ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การ

รวมกลุ่มของชุมชน การจัดระเบียบทางสังคม การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ การเรียนรู้และการสร้าง
เครือข่ายของชุมชน ใช้แนวคำถามที่กำหนดขึ้น

2. การสังเกต (Observation) ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดย
ผู้ศึกษาเข้าไปร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น การประชุมชาวบ้านประจำเดือน การประชุมกลุ่มใน
ชุมชน การร่วมทำกิจกรรมตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เช่น โครงการจัดอบรมเรียนรู้การฝึกประกอบ
อาชีพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่ม แบบสัมภาษณ์ชาวบ้าน และแบบสังเกต เกี่ยวกับ
สภาพทั่วไปของชุมชน วิถีชีวิตของคนในชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมชาวบ้านในการ
เข้าร่วมกลุ่มในชุมชน การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ การปฏิบัติตามกฎกติกา ความสนใจในการเรียนรู้ การ
สร้างเครือข่าย การติดต่อสื่อสารภายในชุมชนและภายนอกชุมชน สังเกตบทบาทของผู้นำชุมชน และ
ผู้นำกลุ่มต่อการจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัยผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาแล้ว
ดังกล่าวข้างต้น สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
ท้องถิ่น ซึ่งมีทั้งหมด 7 ปัจจัยด้วยกัน คือ ปัจจัยด้านการตลาด ด้านบุคลากร ด้านเงินทุน ด้านภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ด้านเทคโนโลยี ด้านคู่แข่ง และด้านปัจจัยภายนอกอื่นๆ โดยปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นตั้งอยู่บน
พื้นฐานของการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระบบการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา
หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในเขตอำเภอหนองหาน แยกผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน วิธีการดำเนินชีวิต
ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชาวบ้านแนวทางการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนา
เศรษฐกิจชุมชน และปัจจัยปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จในการจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจ
พอเพียง ตามลำดับ

1 ด้านการดำเนินวิถีการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1) การประกอบอาชีพของชาวบ้าน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนาข้าว
เลี้ยงสัตว์ ทำสวนผลไม้ ปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง การประกอบอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
คือชาวบ้านมีการจัดสรรพื้นที่ในการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ได้อย่างเหมาะสมตามกำลังของครอบครัว
ชาวบ้านมีการเรียนรู้วิธีการประกอบอาชีพจากศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนเพื่อนำมาปรับใช้ในการ

ประกอบอาชีพ ได้แก่ การเรียนรู้วิถีเลี้ยงหมูหลุม การทำนาข้าว การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ และการเพาะเห็ด

2) การใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของชาวบ้านตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าชุมชนมีการส่งเสริมในเรื่องการลดรายจ่าย สร้างรายได้เพิ่ม การเก็บออม การลดรายจ่าย ได้แก่ ชุมชนส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวทุกครัวเรือน รมณรงค์การเลิกสูบบุหรี่เลิกดื่มเหล้าเลิกอบายมุขต่างๆ การใช้จ่ายเฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น การเพิ่มรายได้ ได้แก่ ปลูกผักสวนครัวไว้บริโภค แต่ถ้ามีจำนวนมาก จึงนำไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและประกอบอาชีพเสริม เช่น เลี้ยง โค หมู และการเพาะ เห็ดนางฟ้า ด้านการประหยัดได้แก่ จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นการรณรงค์ให้ทุกคนรู้จักตระหนักในการออมเงินเพื่อไว้ใช้ในเวลาจำเป็น และมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน

3) การดูแลสุขภาพของตนเองในการดำเนินชีวิตของชาวบ้านตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงว่าชาวบ้านให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพสุขภาพชาวบ้านดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวโดยการปลูกผักเพื่อประกอบอาหารเอง ไม่ซื้อ เพราะเชื่อว่าทำให้ได้ผักที่ปลอดสารพิษ และประหยัดค่าใช้จ่ายการรักษาโรคขั้นต้น จะใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้านโดยใช้พืชสมุนไพรที่ขึ้นเองหรือปลูกในชุมชน

4) การดำรงรักษาวัฒนธรรม และประเพณีของชุมชนพบว่าชาวชุมชนทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมในประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมมีความตระหนักในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและสืบทอด วัฒนธรรมประเพณี ตามครรลองชีวิตโดยยึดการดำรงชีวิตตามฮีต 12 คอง 14

2 ด้านการจัดการแนวทางการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนดังนี้

1) การรวมกลุ่มในชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการชุมชนของชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงออก มีกลุ่มที่รวมกันเพื่อประกอบกิจกรรม และกลุ่มอาชีพ ชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มองเห็นปัญหาาร่วมกัน และมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาให้กับชุมชน กลุ่มของชุมชนชุมชน ได้แก่ กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มหมูหลุม และกลุ่มอนุรักษ์

2) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนพบว่าชาวบ้านมีความห่วงแหนและตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ป่าไม้ และแหล่งน้ำ โดยชาวบ้านได้เรียนรู้การทำปุ๋ยหมักใช้เอง เลิกใช้ปุ๋ยเคมี เป็นการบำรุงดิน ทำให้ดินไม่เสื่อมโทรม จัดโครงการรณรงค์การปลูกป่าทดแทน รวมทั้งต่อต้านผู้บุกรุกป่า มีกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านโดยทางศูนย์รามณภายในหมู่บ้าน มีโครงการธนาคารต้นไม้ร่วมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ให้ชาวบ้านร่วมกันปลูกต้นไม้ในบ้าน งดเว้นการทิ้งขยะลงแหล่งน้ำและพื้นที่ไร่

3) ด้านการจัดระเบียบทางสังคม พบว่าชุมชนแบ่งการดูแลสุขภาพชุมชนเป็นคุ่มๆในแต่ละด้านโดยมีหัวหน้าคุ่มเป็นผู้นำและผู้ดูแลเป็นการจัดระเบียบทางสังคมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ

(แบ่งเป็น 8 คุ่ม ได้แก่ คุ่มเกษตรพอเพียง คุ่มเกษตรพัฒนา คุ่มร่วมใจพัฒนา คุ่มคุณธรรม คุ่มรักษ์สามัคคี คุ่มเกษตรรุ่งเรือง คุ่มปลอดภัยเสพติด และคุ่มเกษตรก้าวหน้า หัวหน้าคุ่มสามารถดูแลประสานงานกับชาวบ้านในแต่ละเรื่องได้อย่างทั่วถึงตามความรับผิดชอบ)

4) ด้านการเรียนรู้ของชุมชน พบว่าชุมชนมีการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับชาวบ้าน ในการประกอบอาชีพการเกษตรโดยจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมและถ่ายทอดแนวทางการประกอบอาชีพใหม่แก่ชาวบ้านด้วยความร่วมมือของชาวบ้านในการจัดตั้งศูนย์และชาวบ้านให้ความร่วมมือในการเข้ารับการอบรมถ่ายทอดเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ความสนใจจากหน่วยงานภายนอกมีผู้เดินทางเข้ามาติดต่องานและร่วมลงมือทำงานจริงกับชาวบ้านอยู่เสมอ ชาวบ้านมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ๆกับบุคคลภายนอกเป็นการเรียนรู้ของชาวบ้าน

5) ด้านการสร้างเครือข่าย พบว่าชุมชนสร้างเครือข่ายให้ชาวบ้านมาสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การรวมกลุ่ม การเรียนรู้ที่ศูนย์จะทำให้คนในชุมชนมีความกระตือรือร้น มีน้ำใจ และมีจิตสำนึกสาธารณะการสร้างเครือข่ายภายในของชุมชนให้ชาวบ้านมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วม คือ มีการจัดกิจกรรมในการสร้างเครือข่ายสนับสนุนอยู่เสมอ ได้แก่ การประชุม มีการขยายแนวคิด ขยายการร่วมมือไปสู่กิจกรรมอื่นเพื่อสร้างเครือข่ายต่อไป โดยใช้ระบบความสัมพันธ์แบบเครือข่าย และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในชุมชน เป็นปัจจัยส่งเสริมทำให้การสร้างเครือข่ายภายในชุมชนประสบความสำเร็จและเกิดเครือข่ายภายนอกจากการที่ชาวบ้านเดินทางไปศึกษาดูงานนอกชุมชน

3 ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จในการจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการชุมชนแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้แก่ ผู้นำของชุมชน องค์กรในชุมชน ระบบครอบครัว เครือญาติ และสภาพทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ดังนี้

1) ปัจจัยด้านผู้นำ พบว่าผู้นำของชุมชน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำของชุมชนที่สำคัญได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านและหัวหน้าคุ่ม มีบทบาทสำคัญในการสร้างจิตสำนึกให้ชาวบ้านหันมาใช้การทำเกษตรแบบชีวภาพแทนการใช้สารเคมีและทำการเกษตรแบบผสมผสานโดยการริเริ่มทำเป็นต้นแบบแก่ชาวบ้านเมื่อชาวบ้านเห็นว่าดีจึงทำตามผู้นำ เช่น การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การเลี้ยงหมูหลุม การเพาะเห็ด ผู้ใหญ่บ้านส่งเสริมการเรียนรู้ของชาวบ้านโดยการถ่ายทอดข้อมูลการประกอบอาชีพต่างๆโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้เป็นศูนย์กลางและส่งหัวหน้าคุ่มไปศึกษาดูงานภายนอกชุมชนเพื่อเป็นแนวทางนำมาปรับใช้กับชุมชน

2) ปัจจัยด้านการจัดศูนย์เรียนรู้ในชุมชนพบว่าปัจจัยหนึ่งส่งเสริมการจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การจัดศูนย์เรียนรู้ในชุมชนทำให้ชาวบ้านมีการแสดงออกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามองค์กร ร่วมกันคิด วางแผน หาแนวทางแก้ไขปัญหาศูนย์เรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้นในชุมชน เป็นองค์กรเพื่อการประกอบอาชีพ ได้แก่ โรงสีข้าวของชุมชน

3) ปัจจัยด้านระบบครอบครัวและเครือญาติของชาวบ้านพบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากชาวบ้านต่างรู้จักมีความคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี เพราะชาวบ้านได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันมากมายสม่ำเสมอและหลากหลายทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องของวิธีปฏิบัติซึ่งกันและกันอย่างมีคุณธรรมผ่านความซื่อสัตย์และความสุจริตความจริงใจที่คนในกลุ่มให้แกกัน รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเป็นสังคมที่สงบสุขอยู่กันแบบพี่น้อง

4) สภาพทางวัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อ เป็นปัจจัยส่งเสริมการจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเนื่องจากชาวชุมชนมีความเชื่อในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชาวบ้านนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตไปใช้ในการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ชาวบ้านมีโรงสีข้าวเองในชุมชนไม่ถูกการเอาเปรียบชาวบ้านได้รับความเป็นธรรมและความภาคภูมิใจ และมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น เมื่อทุกครอบครัวเลี้ยงตัวเองได้ มีความพอมีพอกิน ผลที่ตามมาคือ ปัญหาสังคมก็ไม่มี จิตใจดี สุขใจ มีคุณธรรม เกิดการเกื้อกูลกัน เมื่อมีการรวมกลุ่มก็เกิดการเรียนรู้ และถ่ายทอดความรู้จากกลุ่มสู่กลุ่มและคนรุ่นก่อนสู่คนรุ่นใหม่

อภิปรายผล

จากการศึกษาสามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษา โดยพบว่า

1. วิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน เป็นการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในเรื่องการประกอบอาชีพ การใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง และการดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณี ชาวชุมชนมีการจัดสรรพื้นที่ในการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ได้อย่างเหมาะสมตามกำลังของครอบครัว ชาวบ้านมีการเรียนรู้วิธีการประกอบอาชีพจากศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน เพื่อนำมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การเรียนรู้วิธีเลี้ยงหมูหลุม การทำนาข้าว การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การเพาะเห็ด มีการส่งเสริมในเรื่องการลดรายจ่าย สร้างรายได้เพิ่มขึ้น การเก็บออม การลดรายจ่าย ได้แก่ ชุมชนส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวทุกครัวเรือน รมรงค์การเลิกสูบบุหรี่ เลิกดื่มเหล้า เลิกอบายมุขต่างๆ การใช้จ่ายเฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น การเพิ่มรายได้ ได้แก่ ปลูกผักสวนครัวไว้บริโภค แต่ถ้ามีจำนวนมาก จึงนำไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว สอดคล้องกับอำพล เสนาณรงค์ ที่ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่าหมายถึงการพยายามพึ่งตนเองช่วยตัวเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ให้

พอมีพอกินโดยเฉพาะอาหารและที่อยู่อาศัย ส่วนที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ก็แลกเปลี่ยนหรือซื้อจากภายนอกบ้างแต่ควรซื้อและใช้ของจากที่ผลิตได้ในท้องถิ่น หรือในประเทศมากที่สุด พยายามก่อกินให้น้อยที่สุด และควรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย พอใจในสิ่งที่ได้รับมาโดยชอบธรรม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เพื่อให้รายจ่ายไม่เกินรายรับ (Senanarong, A., 1999)

2. ชุมชนมีการจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การรวมกลุ่มของชุมชนทำให้ชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงออก เพื่อร่วมทำกิจกรรม และกลุ่มอาชีพ ชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มองเห็นปัญหาาร่วมกัน และมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาให้กับชุมชนชุมชน มีกลุ่มที่สำคัญ คือกลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มหมูหลุม กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มโคขุน และกลุ่มอนุรักษ์ สอดคล้องกับ อรสุดา เจริญรัช ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งพาตนเองสู่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการเกษตรพึ่งพาตนเองด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้งได้ศึกษา ผลสัมฤทธิ์จากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ที่มีความน่าอยู่ ชุมชนเข้มแข็ง และเพื่อให้ได้ข้อมูลชุมชน พบว่าเกษตรกรที่เข้มแข็งด้วยเศรษฐกิจชุมชนพอเพียง พึ่งพาตนเองจากภูมิปัญญาชาวบ้านผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน การรวมกลุ่มในชุมชนทำให้ชุมชนรู้จักสามัคคีรับรู้ถึงปัญหาร่วมระดมความคิดเห็น เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดแก่ชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งทุกคนมีส่วนร่วมชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพราะตระหนักถึงความสำคัญเรียนรู้การทำปุ๋ยหมักใช้เอง เลิกใช้ปุ๋ยเคมี เป็นการบำรุงดิน ทำให้ดินไม่เสื่อมโทรมเป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน (Charoenrat, O., 2011) สอดคล้องกับนิธิ เอียวศรีวงศ์ ที่เห็นว่าอุดมการณ์ของชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่จะคำนึงถึงการพึ่งพาอาศัยกันพร้อมกับรักษาความสมบูรณ์ของธรรมชาติไปด้วย โลกทัศน์ของเศรษฐกิจพอเพียง (Eosriwong, N., 2001) สอดคล้องกับอุดมการณ์คือ แต่ละคนอยู่ได้ด้วยพึ่งพาอาศัยกันและกันและพึ่งพาธรรมชาติ ดังนั้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติจึงมีความสำคัญ ชุมชนชุมชนมีการจัดระเบียบทางสังคมแบ่งการดูแลชุมชนเป็นคุ่มๆในแต่ละด้าน โดยมีหัวหน้าคุ่มเป็นผู้นำและผู้ดูแล เป็นการจัดระเบียบทางสังคมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ชุมชนมีการเรียนรู้ โดยมีศูนย์การเรียนรู้ภายในชุมชนเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ที่เหมาะสม และถ่ายทอดแนวทางการประกอบอาชีพใหม่แก่ชาวบ้าน ชาวบ้านมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ๆกับบุคคลภายนอกที่เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชน สอดคล้องกับไพศาล เนาวะวาทอง ที่ศึกษาเรื่องการจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และพบว่าการเรียนรู้ของชุมชนมีความสำคัญในการจัดการชุมชน กระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับปัญหา เช่น การจัดการอบรม ประชุม และดูงาน เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาเป็นกลยุทธ์ที่สามารถเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็งที่จะก้าวไปพร้อมเทคโนโลยีที่มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น และรู้จักนำเอา

ประสบการณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ช่วยในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างลงตัว และชุมชนมีกำลังเครือข่ายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การรวมกลุ่ม โดยใช้ระบบความสัมพันธ์แบบเครือข่าย และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในชุมชน สร้างเครือข่ายภายนอกโดยการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอื่นข้างเคียง และจากสร้างเครือข่ายจากการศึกษาดูงานภายนอก (Naowawathong, P., 2008)

3. ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จในการจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของอำเภอหนองหานได้แก่ ผู้นำของชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการเกษตร ชักชวนชาวบ้านให้หันกลับมาทำเกษตรอินทรีย์ โดยใช้ปุ๋ยคอกและสารหมักชีวภาพเพื่อลดรายจ่าย ทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือน เพื่อหาทางลดรายจ่าย ลดสิ่งฟุ่มเฟือย ออมเงิน ปลูกพืชผักไว้กิน ที่เหลือนำไปแบ่งปันและขายเพื่อเพิ่มรายได้ และรวมพลัง สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน หัวหน้าที่ดีและผู้นำชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับการศึกษาของ ไพศาล เนาวะวาทอง ที่พบว่าผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถเป็นแกนหลักในการทำกิจกรรมต่างๆและมีความสามารถในการหล่อหลอมจิตใจของลูกบ้านให้เป็นหนึ่งเดียวได้ รวมทั้งต้องเป็นผู้นำทางธรรมชาติสามารถคิดทำและแก้ปัญหาได้ ปัจจัยองค์กรในชุมชน การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในชุมชนทำให้ชาวบ้านมีการแสดงออกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามองค์กรร่วมกันคิด วางแผน หาแนวทางแก้ไขปัญหา (Naowawathong, P., 2008) สอดคล้องกับการศึกษาของสุนันทา โชติเสถียร ที่พบว่าการรวมตัวกันของชุมชน เกิดจากการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ เพื่อให้คนในชุมชน มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นคนในชุมชนเริ่มพัฒนาเป็นขั้นตอนมาเรื่อย ๆ ตามแนวทางปรัชญาทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลจากการดำเนินตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน (Chotesathian, S., 2003) ปัจจัยด้านระบบครอบครัว เครือญาติ พบว่าบ้านหนองใสมีความสัมพันธ์กันในระบบเครือญาติ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการประกอบอาชีพและร่วมทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน ทำให้การดำเนินกิจกรรมการจัดการชุมชนได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี และปัจจัยด้านสภาพทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อของชาวชุมชนมีคุณธรรมผ่านความซื่อสัตย์และความสุจริต ความจริงใจที่คนในกลุ่มให้แก่กัน รู้จักแบ่งปัน ช่วยหรือซึ่งกันและกันมีความเชื่อในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับนิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้ศึกษามิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง โดยเศรษฐกิจพอเพียง ในความหมายของผู้เขียน คือ วัฒนธรรม ไม่ใช่เทคนิคการเพาะปลูก แต่เป็นศีลธรรมความไม่ละโมภและการประหยัดเศรษฐกิจพอเพียงเปิดโอกาสให้ทุกคนพออยู่ได้แตกต่างจากการคิดในด้านเทคนิคถ้าคิดแต่ด้านเทคนิคจะทำให้เฉพาะคนทำให้เกิดการเอาตัวรอด ซึ่งไม่ตรงกับอุดมของการเศรษฐกิจพอเพียงการคิดทางเทคนิคทำให้คนไม่เชื่อมโยงกันไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างกัน ตัวใครตัวมัน (Eosriwong, N., 2001) ซึ่ง

สอดคล้องกับทิศทางงานของดวงตา สราญรมย์ จากการศึกษาเรื่อง กระบวนการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พบว่าชาวบ้านสามารถเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็งที่จะก้าวไปพร้อมเทคโนโลยี ที่มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น และรู้จักนำเอาประสบการณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ช่วยในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างลงตัว (Saranrom, D., 2013) การหันกลับมาใช้ชีวิตแบบวิถีชีวิตชนบทไทย ชาวบ้านทำมาหากินในรูปแบบพอเพียง มีการแลกเปลี่ยนเพื่อให้มีอยู่มีกิน อย่างมีความสุข ซึ่งถ้าหากเปรียบเทียบกับสังคมในยุคปัจจุบันที่มีแต่การแข่งขัน และเน้นการจับจ่ายใช้สอยเพื่อแลกกับความสุข และความสะดวกสบายเฉพาะหน้า มีการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง เมื่อเกิดภาวะวิกฤตก็ไม่สามารถใช้ชีวิตแบบพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ชุมชนต้องได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน โดยควรสนับสนุนให้มีวิทยากรในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด ผู้สนใจต้องเดินทางมาศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อความสะดวกและเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้แก่บุคคลทั่วไป

หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ควรให้การสนับสนุนทั้งเรื่องงบประมาณ และการให้ความรู้แก่ชาวบ้าน ในการจัดทำสื่อการเรียนรู้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านช่องทางที่ทันสมัย เช่น อินเทอร์เน็ต ให้มีประสิทธิภาพ จะเป็นประโยชน์อย่างในการเผยแพร่ข้อมูล

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรให้มีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนระหว่างอำเภอต่างๆ ในจังหวัดอุดรธานี

2) ควรมีการศึกษาทัศนคติของคนในท้องถิ่นต่างๆ เช่น ชุมชนเมืองต่อแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ และการปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงประโยชน์และความสุขที่ได้รับเพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการวางแผน และพัฒนาท้องถิ่นได้ในอนาคต

ข้อค้นพบจากการวิจัย

1. พบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยกระดับสู่เศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งตัวเองได้อย่างยั่งยืน

2. พบกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยยึดหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นระบบ มีขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. พบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาให้กับหน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานเอกชนที่สนใจ
4. หลักธรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนเพื่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือหลักคุณธรรม 5 ประการได้แก่ ซื่อสัตย์ต่อกัน ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรับผิดชอบร่วมกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจกัน

References

- Charoenrat, O. (2011). Complete research report. Research project on the benefits of happiness from the Sufficiency Economy. Bangkok: Thailand Research Fund.
- Prawet Wasi (1997) Civil society: views of thinkers in Thai society. Bangkok: Matichon, 1997.
- Chotesathian, S. (2003). A research report on the economics of self-reliant agricultural communities using local wisdom. Klong Phu Yai Pleum community (Ruang Rueang Sap Agriculture Community). Dhonburi Rajabhat University.
- Eosriwong, N. (2001). Cultural dimensions in the sufficiency economy era: meaning and importance.
- Naowawathong, P. (2008). Research on Sufficiency economy community management, case study of Kaplalai village Ban Dong Subdistrict, Ubonrat District Khon Kaen Province. Master of Science Thesis Environmental Management Major National Institute of Development Administration.
- Phiansang, C. (2011). Community economic development according to the concept of sufficiency economy. Case study: Suvarnabhumi District. Roi Et Province Faculty of Economics Chiang Mai University.
- Saranrom, D. (2013). Living according to the Sufficiency Economy Philosophy, Bueng Bua Community. Lam Phak Kut Subdistrict, Thanyaburi District Pathum Thani Province. Bangkok: College of Innovation Foundation. Local community development. Pages 78 – 86. Art & culture magazine. Bangkok

- Senanarong, A. (1999). Direction of rural development according to the Sufficiency Economy Principles. Documents from the academic conference of the Institute of Development Research, Khon Kaen University.
- Sriwichailamphan, T. (2009). Rehabilitation of local communities, a survival option for community development in the era of globalization. Chiang Mai University.
- Thamaramkit, T. (2011). Sustainable community management according to the Sufficiency Economy approach. Case study: Nong Nam Sai Village, Rang Bua Subdistrict, Chom Bueng District, Ratchaburi Province. Independent Research Arts Degree, Master of Arts Department of Public and Private Sector Management, Silpakorn University.

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 11 (1) : January-April 2567

Journal of Research and Development Institute, Rajabhat Maha Sarakham University, 11 (1) : January-April 2024
